THE CANADIAN ISRAELITE
DER CANADER YID.
The only Jewish Weekly in the Dominion of Canada.
B. GOLDSTEIN, Editor.
Canadian Israelite Publishing Company.
823 Main Street   Phone Main 6024   Winnipeg, Man.
Subcription: 1 Year $1.00, 6 Months 60c.
וויניפעג, פרייטאג י"ד תשרי, תרע"ב.

קיינע עצות פאר לאריער'ן.

כמעט די גאנצע פרעסע אין קענעדא און הויפטזעכליך די קאנסערוואטיווע, האלט אן איין עצה'גען דעם נייען פרעמיער מר. באָרדען ווי אזוי ער זאל זיך פיהרען, ווי ער זאל זיך איינארדנען און ווי ער זאל זיין מאכט אויסנוצען. עס קומען איהם אן אלע טאג זעהר פיעלע טעלעגראמעס פון פריינד און פון אונגעבעטענע בעלי טובות און אלע זיינען פול מיט עצות. ווער עס הערט זיך יעצט צו צום טאראראם ארום באָרדען'ען מוז א קלעהר טהאן: „ווי גוט עס איז דעם זיגער און ווי ביטער עס איז דעם בעזיגטען".

דא אדער דארט הערט מען אויך א פריינדליך ווארט פאר לאריער'ען און זיינע חברים, עס קומט אבער קיינעם נית אויף'ן זינען אז זיי נויטיגען זיך יעצט אן א ראטה, אן א עצה ווי אזוי אנצוגעהן ווייטער מיט זייער ארבייט און ווי זיך צו האלטען אין פארלאמענט אלס אָפּאָזיציאָן. ניט וועניג דארף מען זיין פעהיג אום נאך אזא נידערלאגע זיך צו האלטען טאקטיש, דיפלאמאטיש און שכל'דיג. און דאך קומט קיינער ניט מיט קיין עצה.

שוין אויף מארגען נאך דער נידערלאגע ווען סיר ווילפריד לאריער האט געהאט א שמועס מיט די רעפּארטערס, האט מען ארויסגעזעהען אז כל זמן די ליבעראלען האבען אזא לידער ווי לאריער דארפען זיי קיינעמס עצות ניט. זיין עהרליכער, קלוגער און אויפריכטיגער סטייטמענט וואס ער האט ארויסגעגעבען; זיין שעצען די מיינונג און בעגעהר פון דאס פאלק; זיין צונעהמען שטיל און העלדיש דעם קלאפּ, וואס דאס קענעדער פאלק האט איהם און זיינע חברים דערלאנגט — דאס האט אלעמען איבערציינגט, אז דא האט מען ניט צו טהאן מיט אפי' וועמען. זיינע שונאים, דוכט זיך אונז, האבען בעדארפט פון דיזען מאמענט אן, איהם נאכמעהר רעספּעקטירען און אכטען.

אויך די ליבעראלע ציימונגען און וואכענבלעטער האבען די טרויעריגע ידיעה אויפגענומען ניט היציג, ניט איבערראשט. אלע האבען זיי נאר בעוואונדערט די איבערראשונג, חעם „סורפּרייז", אבער דערביי ניט נור ניט געזאגט שלעכטעס אויף די געגנער, נאר נאך בעגריסט און גראטולירט די זיגער, ווייל עס וויסען די ליבעראלען אז דא איז א לאנד, וואו דאס פאלק האט די דעה, ניט די פארטיי און ניט איהרע פיהרער. דאס זעלבע פאלק האט צוריק מיט פופצעהן יאהר אבגעגעבען די מאכט צו ליבעראלען און יעצט, שפּעטער מיט 15 יאהר, האט מען די מאכט איבערגעגעבען צו די קאנסערוואטיווען.

עס האבען אימער געוואוסט סיי לאריער און זיינע פארטיי גענאסען, אז ניט אימער וועט אדער זיין פארטיי שטעהען ביים רודער, אז ניט אימער וועט די ליבעראלע פארטיי שטעהען אין פּאָוער. כל זמן די פּאָליסי פון די ליבעראלען האט נושא חן געווען ביי א מאיאריטעט פון דער קענעדער בעפעלקערונג, האט מען זיי ערוועהלט, יעצט אבער איז די פּאָליסי ניט מעהר געפעלען געווארען אלעמען און אט האט מען ערוועהלט די אנדערע פארטיי, וועמענס פּאָליסי איז מעהר געפעלען געווארען דער מאיאריטעט פון קענעדא.

אלע וויסען עס. מעהר ווייס עס לאריער. לאריער ברויך ניט קיין עצות און עס וויסען די קענעדער בירגער דאס כל זמן ער איז אן דער שפּיצע פון דער פארטיי מעג מען זיך אויף איהם גופא פערלאזען.

אין אלגעמיין נור איז בעקאנט אז די אָפּאָזיציאָן האט יעצט איין ציעל פאר זיך: זעהען געווינען די סימפּאטיע פון דאס פאלק אויף איהר זייט.

אין אזא פרייע לאנד ווי קענעדא קען קיין פארטיי ניט נויטען די בירגער, ווי אין רוסלאנד למשל, צו ערוועהלען דעם אדער יענעם, דאס איז שוין געווענדט אן דעם וועהלער זעלבסט. מיט וועמען ער סימפּאטיזירט פיר דעם גיט ער אב זיין שטימע.

א פאלק פערמאגט הונדערטע און טויזענדע מיטגלידער און יעדער מיטגליעד האט זיך פערשיעדענע מיינונגען וועלכע ער בייט אום אפטמאל.

א גרויסע פארטיי איז אויך דאס זעלבע. אט האבען למשל די ליבעראלען אין דער איסט יעצט אומגעביטען זייער מיינונג. די ליבעראלע פארטיי, הייסט עס, האט פערלארען פיעלע מעמבערס אין איניגע שטעדט. עס איז אלזא יעצט די אויפגאבע פון די לידערס פון דער פארטיי צו געווינען אנדערע נייע קרעפטע, נייע מעמבערס.

דאס איז ביי אזעלכע פעלע די ארבייט פון א פארטיי אין אלגעמיין.

ווידער די פארטיי-מיטגליעדער וואס זיינען אין פארלאמענט און וועלכע שטעלען פאר די אָפּאָזיציאָן, וועגדען אן אלע זייערע קרעפטע צו פיהרען זיך אזוי ווייט פארלאמענטאריש און אזוי טאלעראנט ביז זיי ציהען צו נייע חברים און אנהענגער.

דאס איז אן אלגעמיין בעוואוסטער כלל אין אזעלכע פעלע.

מיט זייטיגע ענינ'ים אבער ווייס מען אז עס איז פאראן אויף וועמען זיך צו פערלאזען און דערפאר אפנים האט לאריער געקראגען אזוי וועניג עצות פון פריינד און בעלי טובה'ניקעס.

א שווערע אויפגאבע האט אויך מר. באָרדען מיט'ן צונויפשטעלען דעם קאבינעט.

צונויפשטעלען א קאבינעט איז איינע פון די וויכטיגסטע אויפגאבען צו וואס עס פאדערט זיך גרויסע פאליטישע פעהיגקייט און מבינות. די מיטגליעדער צו ערוועהלען איז א פעראנטווארטליך שטיקעל ארבייט ווייל נאר אן זייער פעהיגקייט און אן זייער ארבייט העננט אב דאס וואהלשטאנד פון לאנד. האבענדיג גוטע, אויפריכטיגע, ערנסטליכע און פעהיגע מיניסטארען קען דער פרעמיער זעהר פיעלעס לייסטען פאר דעם לאנד, אהן אזעלכע אבער איז ניט נור ער ברענגט קיין נוצען, נור ער קען נאך שאדען דעם לאנד.

עס איז דערום קיין וואונדער וואס א טאראנטא'ר צייטונג שרייבט אז באָרדען האט א גרויסע זארג וועגען זיינע נאהענטע און ארומיגע מיטארבייטער.

דאס איז א זארג און ניט קיין קליינע זארג. און לאמיר האפען אז ענדליך וועט איהם געלונגען צונויפשטעלען א קאבינעט פון פעהיגע און ערנסטליכע מענשען וואס וועלען גלייך מיט איהם העלפען נאכמעהר צו פערגרייכערען און פערשעהנערען דאס לאנד.

די קריעג איבער טריפאלי.

מיר הערען אלע מאל פון פריעדענס-פערזאמלונגען, פריעדען-קאנפערענציעס און דאך איז דער פאליטישער הימעל די לעצטע צייט פערוואלקענט און דער גערוך פון פולווער און קוילען, דער גערוך פון פלייש און מענשען בלוט צוטראגט זיך איבער לענדער און מלוכות.

און נאך איידער עס ענדיגט זיך איין קריזיס קומט אן א צווייטער. נאך האט זיך דער הימעל ניט אויסגעלייטערט פון דעם פראנקרייך-דייטשלאנד סכסוך איבער מאראקא און שוין האבען מיר די קריעג צווישען טערקיי און איטאליען איבער טריפאלי.

גאר נישט, איטאליען ווילט זיך האבען דאס טריפאלי. זי וויל אזוי. און זי מוז עס טאקע האבען אויך. זי האט נעבעך וועניג לאנד און א צו גרויסע בעפעלקערונג וואס האלט אין איין עמיגרירען קיין אמעריקא. אוודאי ווען טערקיי גיט אוועק צו איטאליען דאס שטיק „טריפאלי" וואלט עס פאר איטאליען געווען ווי געווינשען. זי וואלט געהאט פלאַץ וואוהין אבצוציהען איהרע אויסוואנדערער.

אבער וואו איז יושר? עס איז דאך אפילו אין אזעלכע ענינים אויך פאראן עפעס ערנטליכקייט און אונערנטליכקייט? מאלע וואס מ'דארף און מען וויל?

דאס פרעגט יעצט כמעט די גאנצע אייראפּעאישע פרעסע. ענגלאנד האלט זיך מעשה אינדיפּענדענט, דאך האט די ענגלישע פרעסע שטארק אנגעגריפען איטאליען פאר איהר עזות'דיגער פאדערונג וואס זי האט געשטעלט צו טערקיי. „דאס איז איינפאך א רויבעריי" — שרייען די ענגלישע צייטונגען. די דייטשע פרעסע ווידער ארבייט גאר מעשים: „דאס איז א פשוט'ע רציחה, א האנדלונג פון ים רויבער, א טאקטיק פון לומפּען!"

און דייטשלאנד, מוז מען געדענקען, איז אין פערבינדונג מיט איטאליען און האט אויך א ק ל י י נ ע פערבינדונג מיט די יונג טערקען. דאך האלט זיך די דייטשע פרעסע ניט אב און זאגט דער איטאליענער רעגיערונג דעם אמת.

עס איז אהן צווייפעל אז די נייע רעגיערונג אין טערקיי וועט מיט גוטען ווילען יעצט ניט אבגעבען קיין שטיקער לאנד. איטאליען וועט צו טהייער בעצאהלען אפילו — ווען מיר זאלען אויף א מינוט גלויבען — אז עס וועט זיך איהר איינגעבען צו בעקומען טריפאלי דורך קריעג. אין ערגערע צייטען האבען די טערקען פערצווייפעלט געקעמפט ווען מען האט געוואלט ביי זיי צורויבען לאנד, ווער שמועסט יעצט ווען די טערקישע רעגיערונג איז דאך ניט שלעכט איינגעארדענט און דאס מיליטער ווערט געפיהרט פון פעהיגע דייטשע אפיצערען.

אמת טאקע, איטאליען האט א בעסערען פלאָט, דערפאר אבער האט טערקיי בעסערע און מעהר דיסציפלינירטע סאלדאטען און איז אויך נאהענט צום קריעגס פלאַץ, א זאך וואס שפּיעלט בעת מלחמה א גרויסע ראלע.

אויסערדעם וועט קיין מלוכה ניט פערגינען איטאליען צו בעקומען טריפאלי און עס איז כמעט ווי זיכער אז טערקיי וועט קריגען הינטען ארום שטיצע. א צוגאב צו דעם אלעמען איז נאך כמעט די גאנצע אייראפּעאישע פרעסע אויף דער זייט פון די טערקען.

„דאס טערקישע מיליטער — זיינען די קייבעלס מודיע — איז אויפגערעגט און איז גרייט צום קאמפף און עס איז אהן צווייפעל אז זיי וועלען ברעכען דאס עקשנות פון די איטאליענער.

וועגען דאס תלמוד תורה בילדינג.

עס זיינען פאראן צייטען ווען זיצען מיט פערלעגטע הענד איז פיעל בעסער און ברענגט מעהר נוצען, ווי צו טהאן. פרעגט יעדען ביזנעסמאן און ער וועט עס אייך בעשטעטיגען.

אזא צייט האט יעצט אויך די תלמוד תורה.

עס איז געווען איבעראל בעקאנט אז אט אט, אקארשט מען זעהט ניט, וועט מען זיך שטעלען צו דער ארבייט און אנפאנגען בויען דאס נייע תלמוד תורה בילדינג. דעם גרונד שטיין האט מען געזאלט לעגען אום ערב יום כפור. דערביי איז געווען א ביזנעס מעסיגער צוועק. עס איז אבער פעררופען געווארען א מיטינג וואו עס זיינען געווען די פּראָמינענטסטע אידען פון וויניפעג און ביי דיזען מיטינג האט זיך ארויסגעשטעלט אז באם די פיהרער וועלען דוקא וועלען האלטען ווארט און דוקא אנפאנגען באלד די ארבייט נועלכע וועט געוויס זיך פערציהען ביז די פרעסט, וועט מען דאן האבען גע'פטר'ט אומזיסט איבעריגע אויסגאבען. דען לויט דעם ארכיטעקטאר קען דער פראסט א תל מאכען פון דעם גאנצען פונדאמענט און דאס געלד וועט אוועק לאבוד. עס איז קיין וואונדער אלזא וואס די פערזאמעלטע אויף דיזען מיטינג האבען בעשלאסען אבצולעגען די ארבייט ביז נעקסטען ספּרינג.

ווי מיר האבען שוין פאריגע וואך געשריבען איז פאראן נאך אן אבהאלט אין געלד און עס איז א חוב יעצט אויף יעדען איינעם צו זעהען העלפען די מתעסקים אזוי אז צו נעקסטען ספּרינג זאל מען גלייך קענען אנפאנגען די ארבייט און עס זאל קיין עכוב ניט זיין אין געלד.

דער צעהנטער קאנגרעס.

(פון אונזער קארעספּאנדענט).

די זיצונג פון זונטאג פריה.

דר. קאצענעלסאן און ה' מאצקין רעדען וועגען דער עמיגראציאנס פראגע. מען ערוועהלט א ספּעציעלע קאמיסיאָן צו דיעזען צוועק.

די זיצונג פון זונטאג נאכמיטאג איז אוועק מיט דער פראגע וועגען העברעאיש. ה' נ. סאקאלאוו בעקלאגט זיך אין א לאנגער רעדע אין העברעאיש ווארום העברעאיש ווערט פערנאכלעסיגט ביי די ציוניסטען. ער פאדערט אויף אז דער קאנגרעס זאל בעשליסען דאס די ארגאניזאציאנען זאלען זארגען פאר דער שפּראך און גרינדען פערשיעדענע אקאדעמי'עס פאר העברעאיש און עס זאלען געפיהרט ווערען אלע ציוניסטישע חברות און קאנצעליאריעס אין העברעאיש.

עס ווערען געהאלטען רעדעס אין העברעאיש פאר און געגען דיזען פארשלאג און דוקא די מזרחיים זיינען געגען. דאך זיינען אלע צופרידען וואס עס איז מעגליך געווען אבצופיהרען א גאנצע זיצונג נאר אין דער העברעאישער שפּראך.

מאנטאג פריה איז דר. באדענהיימער פארזיצענדער און דאס פריילין פּראָפ. מרים שאך פון פאריז רעדט וועגען דער אידישער פרוי, וועגען טהרת המשפחה ביי אידען. זי האט פּראָטעסטירט אויף די אידישע פרויען וואס נעהמען ניט קיין אנטהייל אינ'ם ציוניזמוס און ווארום די ציוניסטען ציהען ניט אריין די פרויען אלס מיטארבייטער אין דער בעוועגונג. זי שלאגט פאר אז דער קאנגרעס זאל אנווייזען וואו און אויף וואס פאר א געביעט די פרוי זאל זיין טהעטיג פיר דעם ציוניזם.

מען דעבאטירט נאכהער וועגען דאס פיהרערשאפט פונ'ם ציוניזם און מיט א מעהרהייט פון הונדערט דריי און פערציג געגען ניין און זיבעציג ווערט אנגענומען דר. וויצמאנס פארשלאג.

אויף דער דינסטאג'דיגער זיצונג ערקלעהרט דר. בענדערסקי אז אידישע דאקטוירים פעראייניגען זיך אין א פערבאנד וועמענס צוועק עס איז צו פערבעסערען דעם געזונדהייטס צושטאנד אין ארץ ישראל. זיי האבען שוין אנגעפאנגען ארויסצוגעבען בראשורען און גרינדען א מעדיצינישע אבטהיילונג ביי דער נאציאנאל ביבליאטעק אין ירושלים.

ה' ראבינערסאן לעגט פאר צו גרינדען א אידישען טהעאטער אין יפו.

אויף דער בייטאגדיגער זיצונג ווערט בעקאנט אז די עסטרייכישע דעלעגאטען שרייבען איין אין גאלדענעם בוך די דראהאביטשער קעמפּפער און אז פרייבורגער ציוניסטען זאמלען געלד אויף צו גרינדען א דארף אין ארץ ישראל אויפ'ן נאמען פון דעם פערשטארבענעם דר. קויפמאן.

מען נעהמט אויף די קולטור פראגע. דר. דייכעס לעגט פאר אפצולאזען די פראגע ביז'ן נעקסטען קאנגרעס.

ה' שטרוק, אין דעם נאמען פון די מזרחיים, זאגט אז זיי זיינען גרייט צו ארבייטען מיט די ציוניסטען ווען זיי וועלען זיך ניט טשעפּען מיט דיזער פערפלאנטערטער פראגע צוליעב וועלכער עס קען קומען צו א שפּאלטונג.

הרב ריינעס זאגט אונגעפעהר דאס זעלבע וואס ה' שטרוק און בעט, ניט אויפצונעהמען די פראגע.

דר. טשלענאוו בעווייזט אז די זעלבע פראגע איז נאך ערלעזט געווארען אויף דעם צווייטען קאנגרעס און דער יעצטיגער קאנגרעס טהוט אין דיזען הינזיכט קיין נייעס ניט אויף.

ענדליך נאך פיעלע רעדעס און דעבאטען ווערט די פראגע יא אויפגעבראכט. די מזרחיים ווערען ברוגז.

ה' שטרוק און פיעל אנדערע מזרחיים פערלאזען דעם קאנגרעס.

עס ווערט נאכהער בעקאנט אז די ציוניסטען פון ענגלאנד שרייבען איין וואלפזאן'ען אין גאלדענעם בוך.

מען ערוועהלט נאכהער דעם גרויסען אקציאנס קאמיטעט.

עס ווערען ערוועהלט די ה"ה: דוד וואלפזאן, דר. באדענהיימער, א. בעהם ז. פישער, דר. פרידמאן, פ. גאלדבערג, דר. האלפערין, דר. הויזמאן, א. יודעלסאן, יאקאבסאן-קאהן, ל. קעסלער, דר. קליי, י. קרימינעצקי, ד. מארמארעק, ל. מאצקין, י. ניידיטש, א. פאדליעשעווסקי, ה. ראזענבוים, י. א. דאזעוו, יוליס סיימאן, א. שטאנד, ה. שיין. דר. טשלענאוו, מ. אוסישקין און דר. וויצמאן, צוזאמען פינף און צוואנציג מיטגליעדער. דער קלענערער — פון פאלגענדע פינף מיטגליעדער: פּראָפ. ווארבורג, דר. נוטקע, דר. יאקאבסאן, דר. ש. לעווין און נחום סאקאלאוו.

עס ווערען געהאלטען שלום רעדעס פון פּראָפ. ווארבורג, דר. טשלענאוו און יוליס סיימאן. צולעצט רעדט דר. באדענהיימער און אום 11 אוהר שליסט זיך דער קאנגרעס.

וועגען די אלע בעשליסע וואס זיינען אנגענומען געווארען אויף דעם קאנגרעס און וועגען זייער בעדייטונג וועל איך נאך שרייבען א בעזאנדער ארטיקעל.

ש. ג"ם.

דער קיעווער גובערנאטאר האט ערקלעהרט דער פאליציי אז אויסלענדישע אידען האבען דאס רעכט צו ווילען אין גאנץ רוסלאנד אין פערלויף פון 6 מאנאט. די ערקלעהרונג איז געקומען צוליעב אן עסטרייכישען אידען יוסף אסהעל פיירנשטיין, וועלכער ווילט איצט אין קיעוו צוליעב זיינע געשעפטען. די פאליציי האט איהם געוואלט ארויסשיקען פון קיעוו און ער האט אפעלירט צו דעם עסטרייכישען קאנסיל, וועלכער האט וועגען דעם פאקט געמעלדעט צום גובערנאטאר.

איך און זיי.

פון ב. גאלדשטיין.

4.

עס זיינען פאראן מאמענטען ווען איך בעדויער זיי. איך וויל דאן זיי אנווייזען כאטש א הינטער טהיר צו א שעהנערער וועלט, אבער שוין דערמאהן איך זיך אז דיעזע מוז נאך שעהן בלייבען.

איך לאז זיי דערום חלומ'ען פון א לעבען נאכ'ן טויט. און יענער לעבען וועט פאר אונז ווירקליך הייליג זיין. דען מיט זייער אפּטרעטען וועט פיליכט פלאַץ בלייבען פאר אזעלכע וואס נעהמען דאס לעבען ביים לעבען.

זיי האבען אזוי ווייט דערגרייכט מיט זייערע נעגעל, אז זעהר אפט בענק איך נאך דאס נארישסטע פון דער פערגאנגענהייט און בעדויער קיינמאל ניט דאס קייקלען זיך פארנ'ס אראב וואו די נשמה האט זיכער אין היילינקייט גערוהט.

ווען מיין רצון האט זיך צום בעדויערן אן מיר נאכאמאל אנגעקלאמערט, מאך איך זיי נאך ווי אן אפע. זיי זאגען אז איך בין שטארקער געווארען און איך ווייס אז ווען איך זאל נאך שטארקער ווערען וועל איך איננאנצען אבשטארבען.

און דערפאר פרובירט איך אלע מאל ארויסדרעהען דאס ליכט, ווען איך דערשרעק זיך פאר דאס צאנקען. און זיי אדרבה זאגען אז דאס איז די העלקייט אליין און די מורא פאר'ן צאנקען איז בלויז אן איינגערעדטע משוגעת.

די צרה איז וואס זיי דענקען אז זיי קומען ארויס פון מאלפּעס. דארווין איז דערפאר ווערטה סקילה.

און דאך איז זיי ליעבערשט מורא צו האבען פאר א ריעזיגען אין איידער פיר אן ערהאבענעם יש.

איך טהו פערקעהרט. זיי זאגען אז איך בין זינדיג און איך — אז זיי זיינען מינדיג.

זיי שטעכען מיר די אויגען מיט דארווין און איך מוז האבען מתים מיט לשון אנדערש בלייב איך בעקעמפט.

איינינע פון זיי לעבען אין געזאנג.

הערט ער דעם קרעכץ פון א גוסס און ער מיינט אז עס איז געזאנג; הערט ער די בקשה פון א בעטלער און ער מיינט ס'איז געזאנג.

זאלסט דיין מויל פערשליסען ווען דו דערזעהסט זיין פערניכטען איז דער דער איינציגער רעצעפּט וואס דער וועלט-דאקטאר וואלט זיי געגעבען.

דער דאקטאר איז נאך דערוויל ניט געבארען געווארען.

יעצט ארט עס מיך, אמאל — ניט, גאר אמאל — יא. ווען איז מיר בעסער געוועזן?

איך הענג דאס אן מיין זעלבסט. זאגען זיי ס'איז א זינד. דער ריעזיגער אין איז ברוגז. גאט וויל זיין מעשי בראשית ניט ענדערען. טא איז דאך די דארווין-לעהרע אפּיקורסות און וועט זיך אפשר קיינמאל ניט פערווירקליכען כל זמן זיי וועלען זאגען אז דאס איז שוין אן עבר.

אנדערש איז דאך עס וואונדערבאר ווי מענשען זאלען ניט וועלען וויסען דעם וועג צו דעם פלאַץ וואו זיי קענען זיך זעלבסט בעשאפען, איבערשאפען און שאפען.

זייער קלענסטער שונא איז ביי זיי א פאדליעץ און איך וואלט געוואלט דעם ערגסטען פאדליעץ איבערשאפען און וואלט זיך געפרעהט ווען איך זאל איהם קענען מיט דעם טיטול „שונא" בעקרוינען.

ווען זיי קייען צופיעל דעם וואקס, שפּייען זיי איהם נאכהער אויס, טא ווארום זאל עס זיין א פערברעכען ווען איך צוטרעט איהם?

זיי נעהמען דאס שעהנסטע און דאס שוואכסטע און לאזען דאס צאנקען און דאס צאנקענדע איז אזוי וואקס'דיג, אז עס לאזט זיך קנייטען און מינערען דאס ליכט און די שיין. און וואס מעהר זיי ציהען איהר זאפט, מעהר צופריעדען איז זי. און דאס שעהנסטע און דאס שוואכסטע זאגט: נעהם מיין וואקס, קיי און קנעט איהם, אבער געדענק אז אויך זאפט פערמאג איך. און א פלאם און א העלעס ליכט פערמאג איך און דוקא דאס זאל דיר געפעלען.

זיי בעשטעהען. דער תנאי איז א תנאי. אבער זיי נעהמען דאס ליכט ווי א מטבע, זיי גדלען'ען זיך דערמיט געגען זייערע חברים. און ווען דאס ליכט צאנקעט אין דאס שוואכע און שעהנסטע, זעהט זי אז אויך דער וואקס איז צוקייעט און צוקנאטען. און נור אוים מיטלייד זאלסטו דיין פוס אויף דעם ניט שטעלען.

האב מיטלייד אויף דעם וואס שעצט דעם אין ניט דעם יש.

דאס וואס זיי זעהען ניט, דאס געבען זיי היינט אין שותפות אן. און דאס וואס איז ווירקליך אן אוצר ווערט אפטמאל פון לומפען צוטראטען דאן, ווען בלויז דיין אויג וואלט דיך מיט היילינגטהום געזעטיגט.

איז דארווין ניט ווערט קיין סקילה?

דאס הארץ, דער קאסטען פון גוטס און שלעכטס, איז אפטמאל דער זומפּ וואו עס פרוכפּערען זיך אלע ווערים, שלענג און עגדישען. מיט יעדען שפּאן פאראווערטס האבען מיר ערלערענט אלץ נייעס. יעצט ווייסען מיר: וואס, וויפיעל און ווי עס איז די ווירקונג פון די ווערים אויף זייער לעבען און דער עיקר — אויף זייערע געזיכטס ציגע.

איך ווייס עס און האב זיי עס מוסר געווען. איינינע האבען זיך דאס פּנים פערשטעלט און אנטלאפען; אנדערע האבען זיך דערשראקען און מיר די אויגען פערשטעלט; גאר אנדערע לייקענען אדער בעדויערען די לעהרע וואס קען פיהרען צום טויט פון שעדליכע ווערים אין מענשליכען הארץ.

יעצט שווייג איך.

איינעם האב איך געפּרובירט אלע זיינע ניעדערטרעכטיגקייט אויסרעכענען, האט ער פערלייקענט, ווען איך האב זיי איהם איבערציינט, האט ער מיך פערשריען, ווען איך האב איהם מיר פאר א שונא געוואלט מאכען, זיינען מיר ביז היינט חברים געבליבען.

ער פערשטעהט אז איך בעליידיג איהם דערפאר וואס איך בין בעליידיגט און ער פרעהט זיך וואס איך בין צו זיי בעסער ווי צו איהם.

יעצט איז ער שוין אויף א ווייטען וועג און פון דארטען שיסט ער צו מיר מיט פיילען וואס וואלטען זיי פערוואונדעט און אויך בעליידיגט. מיך היילען זיי און ערקוויקען.